

Sayı Editörü'nden,

Mülkiye Dergimizin 2009 yılı ikinci sayısının konu başlığını “Krizin Gölgesinde Sosyal Politikalar” olarak belirledik. Çünkü 1929 krizinden sonra tarihin ikinci büyük krizi olarak tanımlanan ve 2008 yılının ikinci yarısında başlayıp içinde bulunduğumuz 2009 ortasında hâlâ varlığını sürdüren küresel kriz, ulusal ekonomileri tahrip etmesinin yanı sıra emek ve emekçi üzerinde büyük tahribat yaratmış ve geniş kitleleri işsizliğin soğuk yüzüyle baş başa bırakmıştır.

Bu nedenle bu sayımızda ağırlıklı olarak üzerinde durduğumuz konu başlığı ekonomik kriz ve sosyal politikalar oldu. Çünkü böyle bir ortamda hükümetlerin ulusal ekonomiyi ayakta tutma çabası doğaldır ve olması gerektir. Ancak bunu yaparken geniş halk kitlelerini, işçi sınıfını görmezden gelmesi ve bunlara dönük somut, uygulanabilir politikalar ortaya koyamaması son derece ilginçtir. Krizin doğrudan etkilediği kitlelerin kaderiyle baş başa bırakıldığı bir ortamda sosyal politikalar çok önemlidir ve adeta bir cansuyu niteliğindedir.

İşte tam bu noktada bir yandan krizi tahlil ederek sebeplerini, sonuçlarını ortaya koyarken yurttaşlara dönük emek kesimine dönük neler yapıldığı, bunların hangi amaç ve düşünceyle yapıldığı, nasıl meşrulaştırıldığı ve sonuçta ortaya sosyal politika adı altında nasıl bir siyasi kayırma mekanizması yaratıldığı irdelenmeye çalışılmıştır.

Bu sayımızdaki ilk çalışma Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Maliye Bölümü Öğretim Üyesi **Mustafa Durmuş**'a aittir. Mustafa Durmuş bu çalışmasında kapitalizmin tarihsel süreç içinde analizini yaparak kapitalist üretimin insan ihtiyaçları için değil, kâr için yapıldığını vurgulamakta bu nedenle de insanların ihtiyaçları olan pek çok şeyin, kâr yoksa yeterince üretilmediğini ancak insanların ihtiyacı olmayan, fakat daha kârlı olan pek çok şeyin fazlasıyla üretildiğini ortaya koymaktadır. Sayın Durmuş 150 yıllık modern kapitalizm altında kabaca üç tür boom-bust döngüsü belirlendiğini, bunlardan ilkinin, ortalama 7-10 yılda bir ortaya çıkan, daha ziyade ulusal ya da bölgesel kısa dönemli döngüler

olduğunu; ikincisinin, literatürde Kondratieff Döngüleri adı da verilen, küresel düzeyde uzun dönemli olarak ortaya çıkan döngüler olduğunu; üçüncü olarak da, emperyalist hegemonyanın coğrafik olarak değişmesi sonucunda oluşan çok daha uzun süreli döngülerden söz edilebileceğini açıklamaktadır. Durmuş, toplumsal açıdan bakıldığında ortaya çıkan en önemli sonucun; yaşanan süreçte kârlar özelleştirilirken zararın sosyalleştirildiğini öne sürmektedir.

Dergimizin ikinci makalesi Hocamız **Tuncer Bulutay**'a ait. Hocamız da kapitalizmin evrensel düzlemde tahlilini yaparak Türkiye'de yaşanan krizi son derece yetkin bir şekilde ele almakta ve analiz etmektedir. Bu çalışma Türkiye'de yaşanan krizin analizi başlığı altında yayınlanan en kapsamlı tahlillerden biridir. Hocamız iktisadi çözümlerinde modellerin önemini ortaya koyarken Türkiye'de uygulanan büyüme modelini şöyle tanımlamaktadır: "Bazı yazarlara benzer şekilde ben de, son yıllarda, özellikle 1990 sonrasında Batı Dünyasının, özellikle ABD'nin uyguladığı, Türkiye'nin de özellikle 2001 bunalımı sonrasında benimsediği büyüme modelini 'paraya, borca, balona dayanan, emeği dışlayan' bir model olarak niteliyorum. Bu modelin en önemli özelliği, kişilerin sahip oldukları iktisadi varlıklarında en büyük payı konuta, taşınmazlara, hisse senedi ve döviz piyasalarına tanınması, kişilerin çalışma, üretim, beşeri varlığını ikinci plana itmesidir. Büyük paya sahip olan varlıkların yarattığı gelirler geniş ölçüde sanaldır, varlıklar şiştiğinde büyük servet ve gelirler yaratılır, patladığında bunlar yok olur, büyük yıkımlar yaşanır." Bulutay iddialı bir adım atarak; borsaların spekülasyondan, kumardan da daha sağlıklı olduğunu iddia ederek, Türkiye borsasının, 2001 bunalımı sonrasında gelişme aşamalarında bazı şirketlere, banka sahiplerine büyük kazançlar sağladığını öne sürmektedir.

Üçüncü çalışma ülkemizin ve Mülkiyemizin yetiştirdiği seçkin iktisatçılardan olan Sayın **Nazif Ekzen**'e ait. Ekzen; küreselleşmeyi masaya yatırarak onun toplum üzerindeki, ulusal ekonomiler üzerindeki ve nihayet emek üzerindeki etkilerini irdelemektedir. Bu çalışma piyasa ekonomisi diye tanımlanan sistemin bize arka yüzünü, görünmeyen yüzünü anlatmaktadır.

Editör **M. Kemal Öke**'nin moderatörlüğünde, **Oğuz Oyan**, **Seyhan Erdoğan** ve **Perihan Sarı**'nın katıldığı söyleşi "Krizin Gölgesinde Sosyal Politikalar" konusunu ele alarak oldukça geniş bir şekilde irdelemiştir. Özellikle 2009 Mart Yerel Seçimleri öncesi kamuoyunun gündemini epeyce meşgul eden hükümet yardımları masaya yatırılmış bunların sosyal yardım olup olmadığı üzerinde durulmuş ve bu konudaki hükümet politikaları bilimin ışığında analiz edilmiştir. Yapılan yardımların sosyal politika açısından konumu ele alınırken, yardımların yurttaşlık temeli dışında iktidara bağımlı, geniş oy tabanı sağlayan bir mekanizma

olarak işletildiği bunun yasal yollarının açıldığı vurgulanmıştır. Yanı sıra mevcut yapının yurttaşları üretimden kopararak hem primli sistemin zaafa uğratılmasının hem de bir “sadaka ekonomisinin” devlet eliyle kurumlaştırılmasının doğuracağı sakıncalar sergilenmiştir.

Nihayet bir diğer çalışma Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Öğretim Üyesi **A. Murat Özdemir**'e ait. Okuyucuların çok hoşlanacağını tahmin ettiğim, felsefi tarafı ağır basan bu çalışmada Özdemir; “sosyal politikalar, işgal ettiğimiz soyut pozisyonlara daha fazla ödenek çıkartma, daha fazla hak kazandırma gayesiyle sınırlanamazlar. Sosyalliği imkân dâhiline sokan politikalar, çeşitli statülere/pozisyonlara daha fazla yetki sağlama gayesi ile sınırlandırıldıklarında, bu sınırlı maksatlarına dahi ulaşamazlar.” görüşüyle alanda yeni açılımlara, tartışmalara ortam hazırlayacaktır.

Dergimizin son çalışmalarından ikisi Çalışma Bakanlığı İş Müfettişleri **Yasemin Yücesoy** ve **Oya Necla Kurtaran**'a ait. Yücesoy, 1980'lerle birlikte devletin işgücü piyasasındaki ve çalışma ilişkilerindeki rolünün nasıl değiştiğini ortaya koyarken; bu süreçte sosyal devletin politik dayanaklarının azaldığını, müdahale araçlarının da zayıfladığını öne sürmektedir. Son çalışma iş hukuku ve sosyal politika alanında özellikle son dönemde çok tartışılan bir kavram olan geçici iş ilişkisi konusunda. Genç araştırmacı Kurtaran emek sürecindeki değişim sonrası ortaya çıkan yeni istihdam biçimlerinden geçici iş ilişkisinin gelişim süreci, nedenleri, nasıl genişlediği üzerinde durmaktadır

Nihayet son çalışma **Can Şafak**'a ait. Can Şafak; sendika özgürlüğünün bir parçası olarak referandum başlığını taşıyan makalesinde, Türkiye'de sendikalar arası rekabetin en kızıştığı alanlardan olan “Yetkili Sendika'nın Belirlenmesi” sürecinde bir belirleme yöntemi olarak referandum yolunu göstermektedir. 1970'li ve takip eden yıllarda uygulanmış olan bu yöntem çok tartışılmıştır. Yetkili sendikanın belirlenmesi konusu hala ülkemizde sendikalar arasında bir uyuşmazlık ve gerilim konusu olmaya devam etmektedir. Bu nedenle Can Şafak'ın değerlendirmeleri ilginçtir.

Önümüzdeki sayıda buluşmak üzere iyi okumalar.

M. Kemal Öke